

VIDE MUMS, MĒS VIDEI

25.11.2016. (6)

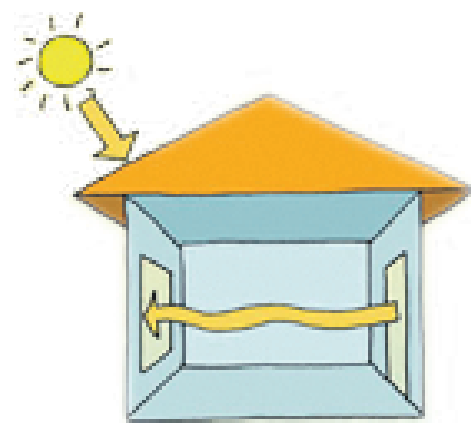
Bērni grib saudzēt, bet nepazīst dabu. **2. lpp.**

Pasīvā māja – mājoklis nākotnei.

3. lpp.

Ekoloģiskā kosmētika.

4. lpp.

Uz veikalu ar savu auduma maisiņu

Kuldīdznieku Jansonu ģimene ikdienā cenšas ievērot videi labvēlīgu dzīvesveidu neatkarīgi no tā, vai uz to mudina akcijas un kampaņas.

Jansonu ģimenei – mammai Dacei, tētim Jānim, dēliem Jēkabam un Dāvim – katram savs iecienītākais auduma iepirkumu maisiņš.

Atkritumu šķirošana, auduma maisiņu izvēle plastmasas vietā, dabiska ražojuma preces un retāka automašīnas lietošana ne tikai palīdz videi kļūt tīrākai, bet ir arī ekonomiska, atzīst Kuldīgas novada pašvaldības vides speciāliste Dace Jansone. Ģimene dzīvo privātmājā ar dārzu, tāpēc atkritumu dalīšana ir izdevīga: organiskie – komposta kaudzē, papīrs – uz malkas kurtuvi vai makulatūrā, stikls un plastmasa – otrreiz pārstrādājamo atkritumu konteinerā. Atliekot maz, ko vest uz izgāztuvi. Lai no Rumbas pagasta

Ventas ciemata nokļūtu uz darbu vai skolu, bez mašīnas nevar, tomēr Jansoni cenšas braukt visi reizē. Vakaros uz treniņiem Kuldīgā dēli brauc ar velosipēdiem (ja atļauj laika apstākļi) vai sabiedrisko transportu. Ar auduma maisiņiem mājās pilna lielā atvilktnē – dažāda izmēra, krāsu, rakstu un izcelsmes, gan dāvināti, gan pašu darināti, gan no ārvalstīm kā suvenīri atvesti. Dacei kāds vienmēr ir līdzi. Divreiz nedēļā uz ciematu zemnieki ved pienu. Lai omai vieglāk atnest uz mājām trīslitru burku, viens no *Saldus*

ceļnieka maisiņiem (tētis Jānis Jansons ir šī uzņēmuma valdē) speciāli pāršūts šim nolūkam.

Savukārt vecākais dēls Dāvis pirms diviem gadiem V.Plūdoņa Kuldīgas ģimnāzijā izveidoja mācību uzņēmumu, kas šuva auduma maisiņus. Projekts jau beidzies, taču kāds no vairāk nekā duča uzšūtajiem vēl tiek lietots.

Daina Tāfelberga
Aivara Vētrāja foto

Zina, kā saudzēt, bet mazāk pazīst dabu

Kā mainījušās bērnu, viņu vecāku zināšanas par vidi un paradumi to saudzēt, stāsta divu ekoskolu pārstāves.

AGRĀK BĒRNI MĀCĪJA VECĀKUS

Pirms 13 gadiem pati pirmā ekoskolu programmas simbolu zaļo karogu lepni mastā uzvilka Rendas pamatskola, nu tā ir Kuldīgas 2. vidusskolas filiāle. Koordinatore Sanita Miltoviča uzsver, ka 11 gados aptvertas deviņas piedāvātās tēmas un sākti jau otrs aplis: „Tā ir atkritumu šķirošana, transports, skolas vide, veselīgs dzīvesveids, klimata pārmaiņas un citas tēmas. Pagājušogad klāt nākusi veselīgas pārtikas tēma.”

Sanita uzskata, ka zināšanas un attieksme pret vidi šai laikā mainījusies. Pirms desmit gadiem visi bija diezgan nezinoši un nereti tieši bērni spēja pamācīt vecākus, pastāstīt, ko dzirdējuši skolā, rosināt viņus šķirot atkritumus vai nedežināt plastiku. Bet tagad pat pirmklasnieki ir diezgan zinoši, un tas nozīmē, ka ģimenēs atkritumus šķiro, tiek runāts par saudzīgu attieksmi pret vidi, iepirkšanās paradumiem. Ir, protams, arī tādi bērni, kuriem viss vēl ir jaunums.

„Mazumā gājušas konkrētas zināšanas par dabu. Bērni ne tik labi kā pirms desmit gadiem atšķir kokus, augus, dzīvniekus, nezina gada-laiku pazīmes. Tieši tas skolā jāapgūst vairāk. Tāpēc esam pieteikušies projektā *Lielās augu mēdības*.”

VISGRŪTĀK MAINĪT DOMĀŠANU

Ne vien ekoskolas, bet arī daudzas citas skolas jau gadiem azartiski piedalās otrreiz pārstrādājamo materiālu vākšanas konkursos. Arī Kuldīgas 2. vidusskola un tās filiāle tradicionāli vāc makulatūru, izmantotās baterijas un nolietoto sadzīves elektrotehniku.

„Allaž priecājos, ja pasākumi gūst atsauksmi arī ārpus skolas un bērni strādā kopā ar vecākiem. Piemēram, bija tāda vienreizēja akcija par pienu un sulu paku vākšanu. Vecāki iesaistījās ļoti aktīvi. Visgrūtāk ir mainīt domāšanu un paradumus. Ja kaut kas jāmaina, bieži tā ir vesela traģēdija: „Kā nu tagad būs?” Progress

Ekoskolu programmā piedalās:

- V. Plūdoņa Kuldīgas ģimnāzija,
- Kuldīgas Centra vidusskola,
- Kuldīgas 2. vidusskola un Rendas filiāle,
- Kuldīgas Alternatīvā sākumskola un Padures filiāle,
- Kuldīgas pirmsskolas izglītības iestāde *Cīrulītis*,
- Nīkrāces pamatskola,
- Z.A. Meierovica Kabiles pamatskola,
- Ēdoles pamatskola.

tomēr ir vērojams, kaut arī zināt ir viens, bet darīt – pavisam cits,” secina Sanita.

PRAKTISKI UN PĒC KATRA SPĒJĀM

Kopš 2013. gada ekoskolu programmā ir Kuldīgas pirmsskolas izglītības iestāde *Cīrulītis*. Vadītāja Inguna Krebse stāsta, ka katrs dod savu ieguldījumu – bieži ļoti praktisku un atbilstošu savai varēšanai: „Darbinieki šķiro atkritumus, bērni grupiņās arī, bet viņiem ir vairāk papīru. Makulatūras un bateriju vākšanas konkursos daudz palīdz vecāki. Sadzīves elektrotehniku gan nevācam, jo nav, kur novietot. Jau ar makulatūru reizēm ir sarežģījumi. Iepriekšējos gados kopā ar bērniem esam sējuši un uz palodzēm izlolojuši apstādījumu puķes. Vasarā pirkām gatavus stādus, tos mazie rušināja un laistīja.”

Aktīvākos vecākus vadītāja neņemas nosaukt, jo tādu esot gana daudz. Bijis gauži žēl šķirties no iepriekšējā gada absolventiem – no grupiņām *Mazputniņi* un *Ezītis*, kur līdzās ņipriem bērniem bijuši ļoti atbalstoši vecāki.

Iepriekšējā gadā ar vecākiem diskutēts par veselīgu uzturu bērnudārzā. Uztura speciāliste Katrīna Spuleniece-Aišpure izanalizējusi ēdienkarti un to novērtējusi pozitīvi. Vadītāja uzteic ēdinātāju – SIA *Rumba*, kuras pakalpojumu kvalitāte esot krietni uzlabojusies. „Vecāki labprāt pusdienu galdā redzētu bioloģiski audzētus produktus. Pavisam neliela daļa būtu pat gatava piemaksāt, lai mazie ēstu vislabāko,” tā I. Krebse.

Kuldīgas bērnudārza *Cīrulītis* audzēkņi Valters Pirins, Eva Ozola, Mērija Mazūre un Elīza Buka aizrautīgi skaidro, kā atkritumi jāšķiro – kas kurā konteinerā jāber.

Vija Zariņa, Antras Grinbergas foto

Lapu otrā dzīve

Aizvadītais pirmais gads, kopš Skrundas novadā darbojas oficiāla bioloģiski noārdāmo atkritumu glabāšanas vieta – vienīgā trīs Viduskurzemes novados: Alsungā, Kuldīgā, Skrundā.

Skrundas komunālās saimniecības ražošanas tehniķis Jānis Demčuks lēš, ka novada bioloģisko atkritumu kompostēšanas laukumā Vakara ielā var būt ap 50 m³ masas. Tas gan ir mainīgs lielums, jo sadaloties masa samazinās.

Izrādās, dabai labvēlīgāk būtu rudenos koku lapas atstāt nobīšanās vietā, taču vākšana galvenokārt saistīta ar estētiku. Savu dzīvi koku lapas var turpināt, vairojot augsnes auglību un atdzimstot komposta kaudzē.

Bioloģisko atkritumu kompostēšanas laukums Skrundā, Vakara ielā 5, ar Latvijas Vides aizsardzības fonda atbalstu atklāts pērn rudenī, un nu beidzies pilns gada cikls. Novada domes attīstības nodaļas vadītāja Zane Eglīte stāsta, ka nelielais laukums Skrundas vajadzībām ir pietiekams. Tur glabājas pagājušā gada lapu vākums, vasarā nopļautā zāle un arī šī rudens lapas: „Ar tehniku viss tiek samaisīts, pārkrauts, un pēc diviem trim gadiem būs gatavs komposts, ko varēs izmantot pilsētas apstādījumiem.”

Galvenās grūtības, ar ko pašvaldība saskārusies, ierīkojot kompostēšanas vietu: vienādi stingras prasības ir kā lielajiem, tā mazajiem atkritumu glabāšanas laukumiem. Ilgākā laikā,

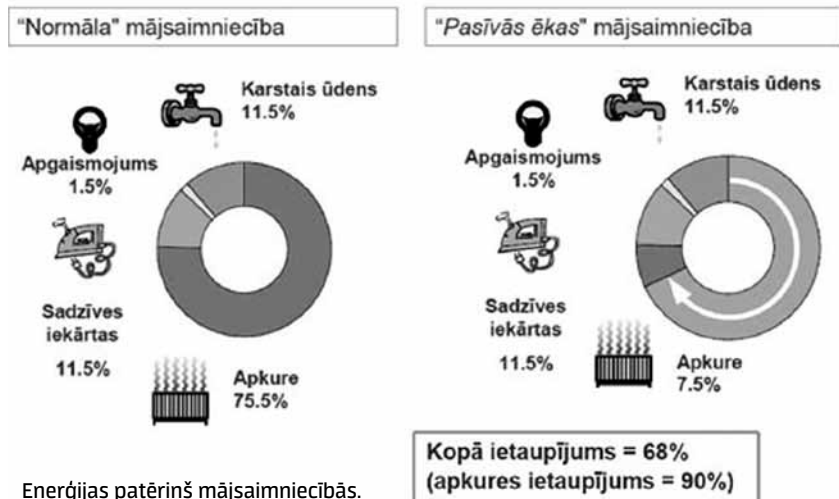
diskutējot ar iestādēm un izpildot prasību minimumu (iežogojumu, apgaismojumu, kanalizācijas sistēmu, nosēdaku), varējuši darbu pabeigt.

SIA *Skrundas komunālā saimniecība* galvenais grāmatvedis Ģirts Bokums piebilst, ka Valsts kasē pārskaitīti arī 106 eiro par atļauju atkritumus savākt, pārkraut, šķirot un uzglabāt. Arī vietējie var kritušās lapas un nopļauto zāli nogādāt uz šo laukumu, kur to pieņems bez maksas. Vienīgi iepriekš jāpiezvana pa tālr. 27332280, jo teritorija ir iežogota un slēgta. *Skrundas komunālās saimniecības* ražošanas tehniķis Jānis Demčuks stāsta, ka tāda iespēja ir, bet to izmantojot visai maz: „Acīmredzot cilvēki dārzos veido savas komposta kaudzes. Cenšamies būt pretimnākoši – uzņēmuma transports pa ceļam uz poligonu savāc arī maisus ar privātpersonu sagrābtajām lapām.”

Vija Zariņa
Aivara Vētrāja foto

Pasīvā māja – mājoklis nākotnei

Sešos gados, kopš Latvija no Vācijas pārņēmusi pasīvo māju būvniecības pieredzi, pie mums uzcelts ap 30 šādu videi draudzīgu un ilgtspējīgu namu.

LAI MAZINĀTU SILTUMNĪCAS EFEKTU

2012. gada maijā Vides investīciju fonds sāka ieviest programmas *Inteligenta enerģija Eiropai* pilotprojektu *Pasīvās mājas un atjaunojamo energoresursu reģioni*.

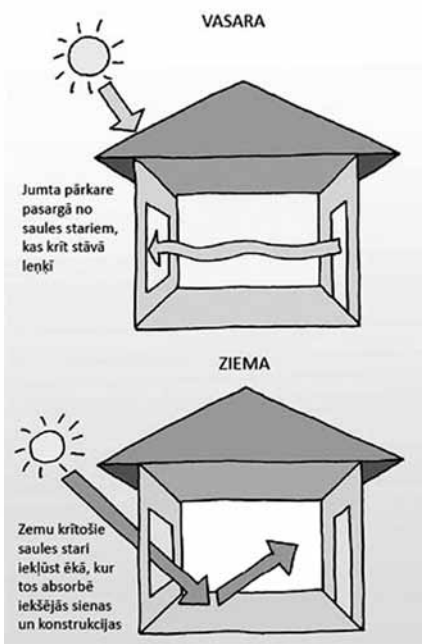
Tās ir gan dzīvojamās, gan sabiedriskās ēkas, gan jebkura cita būve ar ļoti augstu energoefektivitāti, kurā patīkamu telpu klimatu var uzturēt bez aktīvas sildīšanas vai dzesēšanas sistēmas. Celtniecībā izmantotie pamatprincipi: gaisa necaurlaidība, siltumizolācija, logu novietojums un ventilācija ar siltuma atgūšanu. Tie ir arī starptautiskie pasīvo ēku standarti.

Enerģijas ietaupījumi atbilst vistingrākajiem siltumnīcas efekta gāzu samazināšanas mērķiem un pat pārsniedz tos. Tāpēc tādās Eiropas pilsētās kā Brisele ar likumu noteiks,

ka jau no 2015. gada visiem jaunuzceltajiem namiem jāatbilst pasīvo ēku standartam. Jau pēc gada stāsies spēkā Eiropas Savienības normatīvs, kas paredz, ka visās dalībvalstīs tuvu pasīvās ēkas standartam jāceļ sabiedriskās ēkas, bet 2020. gadā – arī privātās.

SILDA PATI SEVI

Pasīvās mājas terminam no lingvistikas viedokļa nav precīza skaidrojuma. Ar to saprotama ēka, kas silda pati sevi, netērējot neatjaunojamus dabas resursus un līdz minimumam samazinot apkures izmaksas un ietekmi uz vidi. Tā ir tik labi pārdomāta, uzbūvēta un izolēta, ka, lai to apsildītu, pietiek ar ventilācijai nepieciešamo gaisu. Šādi nami tiek stikloti ar ļoti labiem trīskāršajiem logiem, mājā tiek ierīkota ventilācija, kas ar telpu siltā gaisa palīdzību

Projektējot pasīvo māju, rūpīgi jāanalizē tās forma, logu izvietojums un platība, lai racionāli izmantotu saules enerģiju.

Pirmā pasīvā māja uzbūvēta 1991. gadā Vācijā, Darmštatē, bet Latvijā – 2010. gadā Ģīpkā. Pasaulē ir vairāk nekā 15 000 tādu ēku. Kurzemē: ģimenes dzīvojamā māja Slīterē, Ventspilī pārbūvētā dome, poliklīnika un šovasar atklātais Zinātnes un tehnoloģiju muzejs.

uzsilda ienākošo āra gaisu.

Pēdējā laikā parādījies arī termins „plus enerģijas” ēka (no angļu – *energy plus house*). No vides aizsardzības un ekonomiskā viedokļa tās ir vēl labākas. Tādās no atjaunojamajiem resursiem iegūst vairāk enerģijas nekā piegādā no ārējiem avotiem un pārpalikumu nodod citiem patērētājiem vai izmanto tādiem nolūkiem, kur tā nav vajadzīga ēkas funkcijām, piemēram, elektrotransporta uzlādei. Taču atšķirībā no pasīvajām mājām *plus enerģijas* ēkās vajadzīgas papildu tehnoloģijas, un tas būvniecību sadārdzina.

ATBALSTS RADA INTERESI

Arī pasīvajai mājai celtniecības izmaksas ir augstākas nekā klasiskajiem būvnormatīviem atbilstošai ēkai. Ņemot vērā ekonomisko situāciju Latvijā, strauja pasīvo ēku celtniecība nesākās. Mums liela interese parādījās tikai 2011. gadā, kad Vides un reģionālās attīstības ministrija izsludināja Klimata pārmaiņu finanšu instrumenta konkursu *Zema enerģijas patēriņa ēkas*. Atbalstam pieteikti 82 projekti par nepilniem 17 miljoniem latu (vairāk nekā 24 milj. eiro). Apstiprināts vien 31, pārējie noraidīti naudas trūkuma vai administratīvās neatbilstības dēļ.

Pasīvo māju būvniecībai līdz šim bija pieejami arī Eiropas Ekonomiskās zonas un Norvēģijas granti. Aptuveni puse no gatavajām ir sabiedriskās ēkas, otra puse – ģimenes mājas, tostarp gan no jauna celtas, gan pārbūvētas, un tās tāpat ievērojami samazinās CO₂ izplūdi.

VIEDOKĻI

Neremontēs 40 gadus

Pirmās Latvijā uzbūvētās pasīvās mājas projektētājs arhitekts Ervīns Krauze atzīst, ka 30 ēkas valstij nav ne daudz, ne maz.

Līdz 15% dārgāk

Bieži vien gan privātpersonas, gan valsts un pašvaldību iestādes meklē lētāko īstermiņa variantu, mazāk domājot par nākotni. „Nav īsti iespējams pateikt, par cik procentiem dārgāka ir pasīvā māja, jo nav, ar ko salīdzināt,” teic arhitekts. „Latvijā būvniecībā nav striktu kvalitātes kritēriju, līdz ar to kvadrātmetra izmaksas ir dažādas. Lai salīdzinātu, jāuzprojektē pasīvā ēka un tad jāpasliktina līdz tādas pašas celtnes klasiskajiem būvnormatīviem (ieskaitot būvuzraudzību un citas prasības). Ja kāds stāsta, ka ģimenes māju var uzbūvēt par 500 eiro/m², tad, visticamāk, to ceļ strādnieki, kuri nemaksā nodokļus, tiek izmantoti lēti būvmateriāli. Ja salīdzina kvalitatīvu celtniecību, mazajām pasīvajām ēkām pieaugums būs 15%, lielākām no 5% līdz 10%. Publiskām ēkām tāpat vajadzīga, piemēram, ventilācija, tāpēc izmaksu starpība ir mazāka. Vajadzīgi vien labāki logi un nedaudz

vairāk izolācijas, nekā nosaka klasiskās būvniecības standarts.”

PRECĪZI – CITĀDI NAV VĒRTS

Pasīvo māju būvniecībā ir daudz stingrāka kvalitātes kontrole no projekta idejas līdz būvdarbu izpildei – ja kaut sākums netiks ievērots, nebūs vajadzīgās efektivitātes. Tā vairs nebūs pasīvā māja. Ja ievēroti visi standarti, celtniecība atmaksāsies ne vēlāk kā 20 gados un par ēkas atjaunošanu varēs nedomāt vismaz 40 gadus. Klasiskajā variantā remonts vajadzīgs jau pēc gadiem 20, īpaši, ja māja būvēta pa roku galam.

„Bez ekonomiskā ieguvuma un vides aizsardzības apziņas ļoti svarīgs ir arī pasīvās mājas komforts. Tādā nebūs ne caurvēja, ne pārkaršanas, ne kondensāta uz logiem. Vienmēr būs svaigs gaiss, jo ventilācija darbojas pastāvīgi. Par pasīvu ēku var pārbūvēt arī padomju gados celtu šķītbu greizu blokmāju. Tā bija ar Ērgļu profesionālās vidusskolas kopmītni. Pēc pārbūves iemītniekiem ir pavisam cits komforts. Ja domājam par nākotni, ne tādās pārbūvēt, ne jaunas celt citādi nemaz nav vērts.”

2009. gadā izveidotā biedrība Passive House Latvija apvieno tos, kuri vēlas attīstīt šo būvniecības nozari.

Pasīvajām mājām nav vajadzīga ierastā apkure, tās apsildās pašas, izmantojot atjaunojamus dabas resursus.

Galvenais ekonomiskais ieguvums: energoefektivitāte, minimālas izmaksas lietojot. Papildu priekšrocības: komforts, vienmēr atbilstoša temperatūra un svaigs gaiss.

Katrs tādu meistardarbu nevar

Atšķirīgs viedoklis ir ilgtspējīgas būvniecības ekspertam Artūram Polim, kurš piedalījies pasīvo māju idejas ieviešanā.

MEKLĒ LĒTĀKO

Pieredze galvenokārt gūta Vācijā, kur ir augstāks dzīves līmenis un maksātspēja. Latvijā nav daudz cilvēku, kuri var uzcelt dārgu māju, lai arī tā ātri atmaksājas. Tāpēc nav īstenojusies cerība, ka nu pasīvās mājas augs kā sēnes pēc lietus. „Diemžēl pie mums cilvēks meklē lētāko veidu un ceļ saviem spēkiem. Vācijā neviens sev māju neceļ pats – to dara profesionāli sertificētu uzraugu klātbūtnē. Likums to paredz arī Latvijā, bet ne vienmēr tā notiek. Pasīvās mājas ir gandrīz kā meistardarbs, kuru var paveikt labi izglītoti speciālisti. Līdz ar to izmaksas kāpj pat vairākas reizes.”

TIE, KURIEM IR NAUDA

A.Polis norāda, ka Latvijā vēl ir pārāk maza pieredze, lai

noteiktu, cik ilgā laikā šāda māja atmaksāsies. Visi secinājumi balstīti Vācijas datos, tur pirmā māja uzcelta pirms 25 gadiem. Kaut esam tālāk uz ziemeļiem, tāpat aukstākā klimatā, siltuma izmaksu ietaupījums noteikti būs. „Taču, ja cilvēkam jāņem kredīts celtniecībai, visbiežāk viņš izvēlēsies būvēt par 50 tūkstošiem eiro, nevis par 100 tūkstošiem un vairāk. Par to starpību viņš vēl desmitiem gadu varēs pirkt malku. Arī valsts vai Eiropas atbalstu parasti izmanto tie, kuriem pašiem jau ir nauda.

Pasīvā māja ir laba ideja, tomēr ir arī citi veidi, kā energoefektivitāti uzlabot. Diemžēl no tiem līdz šim dažkārt lielas jēgas nav bijis. Likumā viss izskatās skaisti, bet praksē tā neīstenojas. Nevar uzlikt mājai 4 cm jumta siltumizolāciju un apgalvot, ka nu būs silti, telpās labāks gaiss, mazāk CO₂ izmešu. Efekts var būt pavisam pretējs. Par šīm problēmām nopietni jādomā.”

Daina Tāfelberga
Dati un infogrammas no
www.pasivamaja.lv

Dabai labvēlīgāki līdzekļi

„Lietot ekoloģiskos ķermeņa kopšanas līdzekļus – tas ir veids, kā samazināt kaitīgo vielu nonākšanu organismā,” saka veikala *Pie Undīnes* īpašnice Undīne Rubene.

Termins parabēni apzīmē konservantus, ko plaši izmanto kosmētikas un tualetes piederumu ražošanā. Kosmētikā un higiēnas precēs, arī pārtikā un medikamentos tie iekļauti ar nosaukumiem metilparabēns, etilparabēns, propilparabēns, butilparabēns un izobutilparabēns.

Daļai sadzīves ķīmijas un kosmētikas līdzekļu piešķirts ekoserifikāts. Ko tas vēsta? No kādām vielām lietotāji vēlas sevi pasargāt?

„Saka, ka katrā precē visas kaitīgās vielas ir atļautās normās, bet mēs vienā reizē nelietojam tikai vienu,” stāsta Undīne Rubene, kuras veikalā *Pie Undīnes* iegādājama ekoprodukcija. „Dušas želeju, šampūnu, matu putas, laku, dekoratīvo kosmētiku – kopā vienā dienā iznāk ļoti daudz kaitīgo vielu, kas organismā uzkrājas. Ekoprodukcija ļauj kaut ko no visa samazināt, jo bioloģiski sertificēta kosmētika nesatur parabēnus, silikonus, sulfātus jeb izejvielas, kas gatavotas no naftas produktiem.”

IEPAZĪSTI SASTĀVU!

Parabēns ir naftas produkts jeb konservants, kas nodrošina ilgāku uzglabāšanu. Arī propilēnglikols ražots no naftas, tas saglabā mitrumu, mīkstina ādu un padara to zīdainu, tādēļ plaši tiek izmantots sejas un ķermeņa krēmos. Bet, kā skaidro U.Rubene, tas rada virspusēju efektu, jo āda tiek pārklāta ar tādu kā plēvīti, taču netiek

mitrināta. SLS (*Sodium Lauryl Sulfate*) ir vielas, kas nodrošina putošanos. Dabīgajā kosmētikā to aizstāj no augiem iegūtas mazgājošas vielas. Sintētiskās smaržvielas mēdz izraisīt alerģiju. Dabīgajai kosmētikai smaržu dod ēterisko eļļu maisījumi. „Arī šīs eļļas neizslēdz alerģisku reakciju, jo cilvēkiem mēdz būt alerģija arī no zemenēm, lavandas vai cita auga,” skaidro U.Rubene.

NE VIENMĒR PAR SIMT PROCENTIEM

To, ka līdzeklim ir dabīga izcelsme, norāda ekoserifikāts, bet tas nenozīmē, ka dabīgās vielas ir visas. Ekoserifikātiem ir atšķirīgi nosacījumi. Cits pieļauj pat 25% nedabīgu vielu, cits mazāk.

Veikala *Balzamiko* pārdevēja Ieva Ose pastāstīja, ka 100% dabīgs produkts, ko sievietes iecienījušas kā ķermeņa kopšanas līdzekli, ir kokosriekstu eļļa: „To lieto gan kulinārijā, gan kā ķermeņa krēmu, matu masku un zobu balinātāju.”

Jolanta Hercenberga
Antras Grīnbergas foto

Lielāks nodoklis par maisiņiem

Nākamgad tiks palielināts dabas resursu nodoklis vieglās plastmasas iepakojumu maisiņiem. Eiropas direktīva samazināt to patēriņu jāievieš 27. novembrī.

„Paredzēts, ka līdz gada beigām Saeima pieņems Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas izstrādātos grozījumus Dabas resursu nodokļa likumā, kas paredz paaugstināt nodokli par plastmasas iepakojumu maisiņiem, un tie stāsies spēkā nākamgad,” skaidro ministrijas sabiedrisko attiecību nodaļas speciāliste Laura Jansone.

Par plastmasas maisiņiem, kuru biezums nepārsniedz 50 mikronus un viena maisiņa svars nepārsniedz 0,003 kg iepriekšējo 3,70 eiro/kg vietā tagad būs jāmaksā 4,80 eiro. Par maisiņiem, kas biežāki par 50 mikroniem, – no 1,14 līdz 1,50 eiro/kg.

Kā norāda L.Jansone, tirgotājiem jāpievērš uzmanība videi labvēlīgākam iepakojumam, piemēram, papīra un kartona vai citu dabisko šķiedru un bioplastmasas izejmateriāliem. Būtiski būtu panākt, lai pircējiem mazie plastmasas maisiņi nav pieejami bez maksas, izņemot situācijas, kad tas tiešām nepieciešams.

Direktīva attiecas arī uz bioplastmasas iepakojumu maisiņiem. Šajā gadījumā Eiropas Komisijai regulējums par marķējumu šo maisiņu atpazīstamībai jāizstrādā un jāpieņem līdz nākamā gada 27. maijam.

Statistika

- Pēc Eiropas Komisijas 2010. gada pētījuma datiem ES tirgū bija laisti 98,6 miljardi plastmasas iepakojumu maisiņu (1,61 miljons tonnu, vidēji 198 maisiņi vienam iedzīvotājam).
- Latvijā pēc VARAM aprēķiniem viens iedzīvotājs gadā izmanto ap 180 plastmasas maisiņus. Pēdējos gados patēriņš nedaudz samazinās.

Latvijas pieredze apliecina, ka nodoklis ir efektīvs – 2008. gadā pēc paaugstinātā Dabas resursu nodokļa ieviešanas plastmasas iepakojumu maisiņiem patēriņš pusgadā samazinājies par 42%.

VIEDOKĻI

Kopš 2009. gada novembra beigās tiek rīkota Eiropas atkritumu samazināšanas nedēļa, otro gadu tajā piedalās arī Latvija. Šīgada tēma – izlietotā iepakojuma samazināšana.

Kādi ir jūsu ikdienas paradumi, lietojot iepakojumu maisiņus un šķirojot atkritumus?

Kristers Žagata, skolnieks:
– Es uzskatu, ka atkritumi jāpārstrādā, tādēļ tie jāšķiro. Es cenšos. Mēs mājās stiklu liekam atsevišķi, jo pie mājas ārpusē ir viens kontainers stiklam. Veikalā maisiņus pārķam un pēc tam tos izmantojam atkritumiem. Baterijas neizmetam kopā ar pārējo – nesu uz skolu, jo tur ir atsevišķa vieta, kur tās likt. Mūsu skolā var nodot arī makulatūru. Papīru mājās nemetam konteinerā, bet aizvedam pie vecmāmiņas sadzināt krāsnī.

Sarmīte Dārziņa, strādā Zemessardzē:
– No vienas puses, ir pareizi, ja atkritumus šķiro, bet no otras – sarežģīti, jo tad istabā jātur vairāki maisiņi ar atkritumiem. Mums pie mājas ir vairāki konteineri, tāpēc šķirot varam. Kādreiz bērniņā bija atsevišķs konteiners mizām, augļiem, dārzeņiem. Arī tagad kopējā konteinerā mizas nemetam, mums sētā ir tām paredzēta vieta. Veikalā katru reizi iepakojumu maisiņus pārķam un pēc tam izmantoju gruziņiem.

Ainars Gūtmanis, strādā SIA *Upeskalni AB*:
– Parasti, uz veikalu ejot, maisiņu paņemu līdzi. Citreiz auduma, citreiz plastmasas, bet, ja neesmu to izdarījis, tad nopērku. Mājās atkritumus nešķirojam, jo ārpusē ir tikai viens liels konteiners. Ja ir daudz plastmasas pudeļu, tad reizēm salieku atsevišķā maisiņā un nolieku pie konteineru, bet vienreiz lietojamus traukus izmantoju minimāli.

Tamāra, pensionāre:
– Uz veikalu ņemu līdzi auduma maisiņu. Pat neatceros, no kuriem laikiem tas man ir, ļoti sen. Dzīvoju viena pati, un atkritumu man ir maz. Es tos nešķiroju. Nav jēgas, jo pie mājas ir vairāki konteineri, kuros var likt katrā kaut ko citu, bet, kad atbrauc lielā mašīna, visus tāpat saber kopā.

Jolanta Hercenberga
Antras Grīnbergas foto